

Eindverslag Opgraving Veurne, Oude Beestenmarkt

Titel

Eindverslag opgraving Veurne, Oude Beestenmarkt

Auteur

Arne De Lust

Erkende archeoloog

BAAC Vlaanderen bvba
OE/ERK/Archeoloog/2015/00020

BAAC-Projectnummer

2022-0426

Plaats en datum

Gent, 8 december 2022

Reeks en nummer

BAAC Vlaanderen Rapport 2264
ISSN 2033-6896

Wettelijk depot

KBR

Inhoud

1	Beschrijvend gedeelte.....	1
1.1	Administratieve gegevens	1
1.2	Archeologische voorkennis	5
1.2.1	Samenvatting bureauonderzoek (AN - ID18973)	5
1.2.2	Samenvatting proefputtenonderzoek (N – VVR ID22161)	6
1.3	Onderzoeksopdracht	7
1.3.1	Onderzoeksdoelstelling (N – VVR ID22161)	7
1.3.2	Onderzoeksvragen (N – PVM ID22161)	7
1.3.3	Randvoorwaarden.....	7
1.3.4	Geplande werken en bodemingrepen (AN - ID18973).....	8
1.4	Werkwijze en strategie	9
1.4.1	Methode en technieken.....	9
1.4.2	Organisatie van de opgraving	9
1.4.3	Afwijkingen uitvoer onderzoek.....	9
1.4.4	Sampling, selectie- en inzamelstrategie vondsten en stalen	11
1.4.5	Inbreng specialisten en externe wetenschappelijke begeleiding.....	11
2	Bodem en paleolandschap	12
2.1	Paleolandschappelijk en bodemkundig kader	12
3	Sporen en structuren	16
3.1	Inleiding	16
3.2	Manifestatie archeologische site aan huidig oppervlak.....	16
3.3	Stratigrafie van de site.....	16
3.4	Weergave onderzoek: kaarten	17
3.5	Beschrijving sporenbestand	19
3.6	Interpretatie sporen en structuren	20
3.7	Opbouw archeologische site	21
4	Vondsten	22
5	Stalen	22
6	Synthese onderzoeksresultaten	22
6.1	Datering en interpretatie van de archeologische site	22
6.1.1	Algemeen	22
6.1.2	Occupatiefase 1	22
6.2	De onderzoeksresultaten in een ruimer archeologisch, historisch en cultureel kader	23
6.3	Confrontatie met resultaten vooronderzoek	23
6.4	Aanwezigheid archeologisch erfgoed na de opgraving.....	23
6.4.1	Niet opgegraven archeologisch erfgoed	23
6.4.2	Zones zonder archeologisch erfgoed.....	23
6.5	Onderzoeksvragen: antwoorden	24

7	Samenvatting.....	25
8	Lijsten.....	26
8.1	Figurenlijst.....	26
8.2	Plannenlijst.....	26
8.3	Tabellenlijst	26
9	Bibliografie	27

1 Beschrijvend gedeelte

1.1 Administratieve gegevens

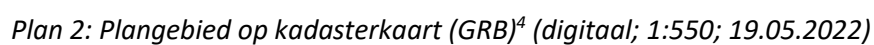
Naam site	Veurne, Oude Beestenmarkt		
Ligging	Oude Beestenmarkt (tussen Zuidstraat en Daniel de Haenelaan), Veurne, West-Vlaanderen		
Kadaster	Openbaar domein		
Coördinaten	Noordwest:	x: 30181.2	y: 197021.8
	Noordoost:	x: 30349.7	y: 197090.5
	Zuidwest:	x: 30188.1	y: 197005.2
	Zuidoost:	x: 30351.7	y: 197083.3
Projectnummer BAAC Vlaanderen	2022-0426		
ID Archeologienota	ID18973 ¹		
ID Nota	ID22161 ²		
Opgraving	Projectcode	2022D187	
	Erkende archeoloog	Jeroen Vanden Borre (Erkenningsnummer: 454)	
	Betrokken actoren	Charlotte Verhaeghe (archeoloog) Arne De Lust (archeoloog)	
	Betrokken derden	nvt	
	Uitvoertermijn	1 dag	

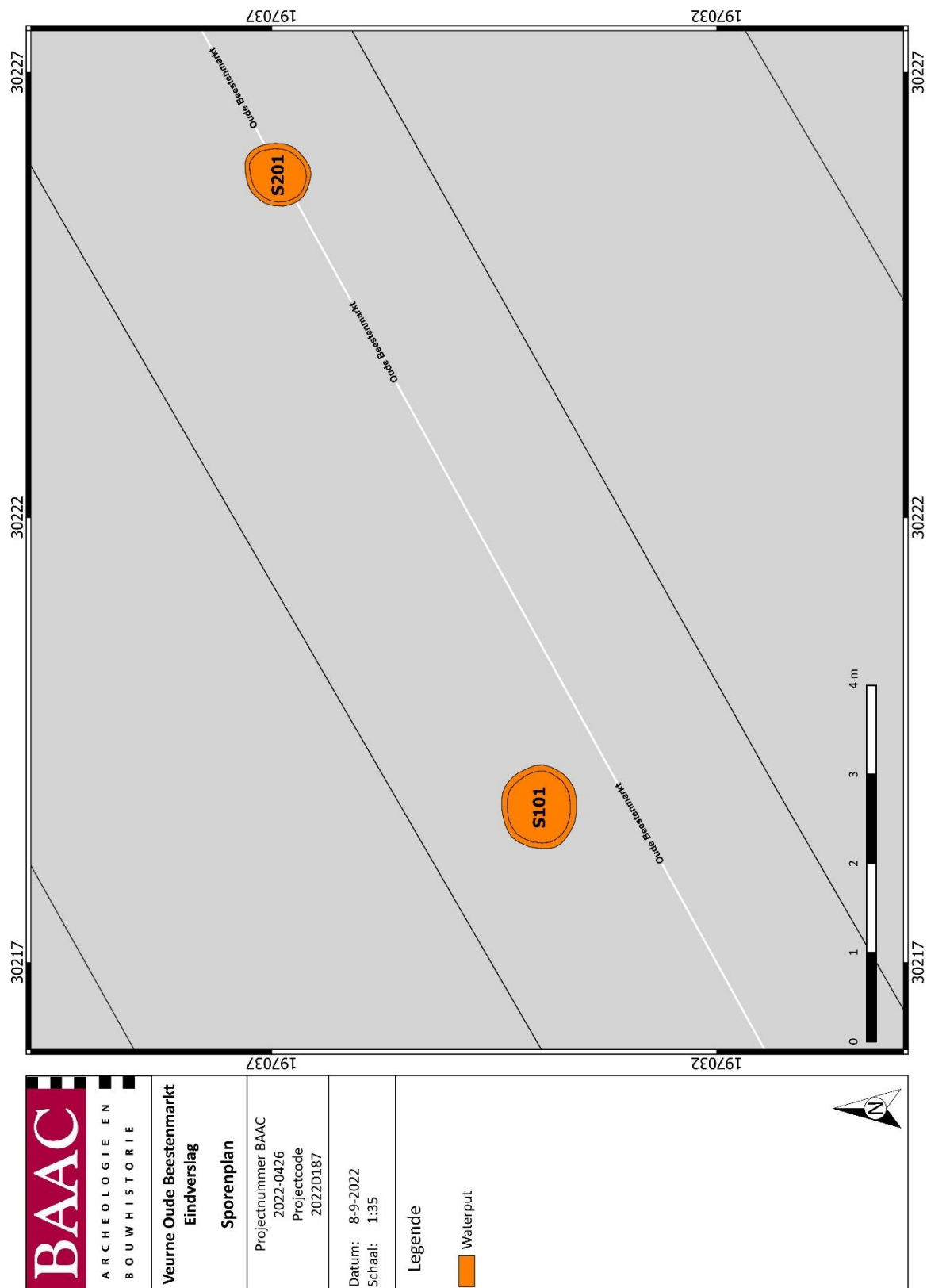
¹ DEMEULEMEESTER 2021² VANDEN BORRE et al. 2022

Plan 1: Plangebied met advieszone voor opgraving op topografische kaart³

³ VANDEN BORRE et al. 2022

⁴ AGIV 2022

Plan 3: Plangebied op kadasterkaart (GRB)⁵ met projectie van de aangetroffen sporen (digitaal; 1:1; 08.09.2022)

⁵ AGIV 2022

1.2 Archeologische voorkennis

1.2.1 Samenvatting bureauonderzoek (AN - ID18973)⁶

Het projectgebied situeert zich in de stadskern van Veurne. Het projectgebied is op heden vrijwel volledig verhard en in gebruik als wegenis en parkeerzone. Op de bodemkaart is te zien dat de zone ter hoogte van het projectgebied volledig aangeduid is als bebouwde zone. Veurne situeert zich in de polderstreek. In het projectgebied zelf is nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd, het projectgebied is gelegen in een archeologische zone.

Historische kaarten uit de 18^e en 19^e eeuw tonen het projectgebied in gebruik als wegenis of markt/plein. De historische kaarten uit de 16de en 17^e eeuw tonen de aanwezigheid van de rivier de Colme. Op het projectgebied zelf is nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. Naar aanleiding van gelijkaardige werken aan de Nieuwstraat werd een archeologische opgraving uitgevoerd. Deze opgraving toonde aan dat de rivier de Colme gedempt werd in de periode 1685-1708 en niet overwelfd, zoals aanvankelijk werd geopperd. Naar analogie met dit onderzoek kan verwacht worden dat ter hoogte van het projectgebied ook een gedempte rivier aangetroffen zal worden. Deze onderzoeksvraag moet beantwoord worden door het verder onderzoek.

De geplande werken ter hoogte van het projectgebied bestaan uit de aanleg van een gescheiden rioleringsstelsel en de heraanleg van de weg over het ganse projectgebied. De uitgravingen voor de aanleg van de DWA-riolering en de RWA-riolering zullen het archeologisch bodemarchief ernstig en definitief vernietigen.

Het uitgevoerde bureauonderzoek toont aan dat ter hoogte van het projectgebied zowel sporen van de ooit bevaarbare rivier de Colme als van het zuidelijke tracé te verwachten vallen. Een verder onderzoek op deze locatie moeten aantonen of de Colme ter hoogte van de Oude Beestenmarkt ook gedempt werd, zoals ter hoogte van de Nieuwstraat het geval was, dan wel overwelfd werd. Om de onderzoeksvragen zo goed mogelijk te beantwoorden wordt hier geopteerd voor een vooronderzoek aan de hand van proefputten.

⁶ DEMEULEMEESTER 2021

1.2.2 Samenvatting proefputtenonderzoek (N – VVR ID22161) ⁷

Na een bureauonderzoek werd een proefputtenonderzoek geadviseerd voor het projectgebied. Het proefputtenonderzoek heeft als doel het vaststellen van de aan- of afwezigheid van een archeologische site en de karakteristieken en bewaringstoestand van de eventuele aanwezige site. Er werden in totaal vier proefputten geadviseerd. De meest oostelijk gelegen proefput kon niet worden aangelegd wegens praktische redenen.

De drie proefputten tonen een gelijkaardig beeld. Onder het recente wegdek werden dempingspakketten van de Colme waargenomen. Wegens veiligheidsredenen is er gegraven tot een maximale diepte van 2,9 m + TAW. Vanaf het vlak werd door middel van een guts de laagopbouw tot maximaal één meter onder het vlak geregistreerd. Nergens werd de onderkant van de afzettingen van de Colme bereikt. Bij archeologisch onderzoek bij de aanleg van de riolering ter hoogte van de Nieuwstraat werd de bodem van de Colme gereconstrueerd op een diepte die fluctueert tussen 0,22 en 1,9 m + TAW.

Het aardewerk dat werd aangetroffen in de dempingspakketten dateert in de 17^e eeuw. Dit komt goed overeen met de historische bronnen, die de demping van de Colme plaatsen op het eind van de 17^e eeuw.

De rioleringswerken zullen het bodemarchief verstoren tot een diepte van maximaal 2,9 meter onder het maaiveld. Bij deze diepte worden alleen de dempingspakketten uit de 17^e eeuw vergraven en niet de oudere afzettingen van de Colme. Bij de rioleringswerken zal echter wel een bakstenen citerne/waterput moeten verdwijnen. De citerne/waterput werd waargenomen bij de inspectie van de huidige riolering. Aangezien de studie van deze constructie extra informatie kan opleveren over publieke waterbronnen. Er wordt daarom een kleine opgraving geadviseerd ter hoogte van de waargenomen citerne/waterput.

⁷ VANDEN BORRE et al. 2022

1.3 Onderzoeksopdracht

1.3.1 Onderzoeksdoelstelling (N – VVR ID22161)⁸

Het archeologisch vervolgonderzoek moet de waterput/citerne archeologisch registreren. Er moet een duidelijk beeld worden verkregen, voor zover mogelijk, over datering, opbouw en werking. Tevens dient de relatie van de constructie met de dempingspakketten en de daar onderliggende afzettingen van de Colme geregistreerd worden door middel van een profiel.

Bij voorbereidingswerken voor de aanleg van de riolering op de site werd echter nog een waterput aangetroffen die ook opgenomen werd in de onderzoeksopdracht. Deze waterput en cisterne dienen op een gelijkaardige manier verder onderzocht te worden.

1.3.2 Onderzoeksvragen (N – PVM ID22161)⁹

Sporen en structuren

- Wat is de datering van het spoor?
- Is er in het gemeente-archief een verband te vinden met de inkleding van de publieke ruimte?
- Is meer informatie verkregen over plaatsing, gebruik en werking?
- Indien het om een waterput gaat, wat is de belangrijkste watervoerende laag?
- Kan aan de hand van het profiel of aanvullend booronderzoek meer inzicht verkregen worden in de opvullingsgeschiedenis/evolutie van de bedding van de Colme?
- Levert het organisch en anorganisch vondstmateriaal nieuwe inzichten m.b.t. tot de vroege fase van de Colme of middeleeuws Veurne?

1.3.3 Randvoorwaarden

De bestrating (kasseien en onderverharding) van het terrein dient op voorhand verwijderd te worden. Gezien de kans op het beschadigen van de constructie dient de verharding in de directe omgeving van het putdeksel onder begeleiding van de archeoloog plaats te vinden.

⁸ VANDEN BORRE et al. 2022

⁹ VANDEN BORRE et al. 2022

1.3.4 Geplande werken en bodemingrepen (AN - ID18973)¹⁰

Algemeen

De geplande werken ter hoogte van dit projectgebied bestaan uit de aanleg van gescheiden riolering en de heraanleg van het wegdek met wat groenzones en parkeerplaatsen. Het projectgebied heeft een oppervlakte van ca. 2500 m². De bestaande riolering is ongeveer in het midden van de straat gelegen. De nieuwe riolering komt deels ter hoogte van de bestaande riolering. De bestaande rioleringskoker zal in eerste instantie uitgebroken moeten worden. De nieuwe leiding voor de DWA-riolering komt tussen 1,61 m en 1,87 m onder het maaiveld. De doorsnede van de nieuwe rioleringsbuis is 0,30 m. De buis voor de RWA-riolering wordt aangelegd op een diepte van 2,29 m tot 2,92 m onder het maaiveld, de doorsnede van de buis bedraagt 0,60 m in het opwaartse deel aan de kant van de Zuidstraat en een diameter van 1,20 m in het deel aan de kant van de Dan De Haenelaan. De nieuwe buizen zullen in 2 afzonderlijke sleuven ca. 1,50 m breed aangelegd worden ofwel in 1 brede sleuf, de keuze hiervan wordt gelaten aan de uitvoerende aannemer. Daarnaast wordt de rijweg over de ganse projectgebied heraangelegd, deels met de bestaande kasseien. Er wordt ook een parkeerstrook voorzien en in tegenstelling tot vandaag, wordt er ook wat groen aangeplant in het straatbeeld (zie Figuur 1).

Figuur 1: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting op orthofoto¹¹

Impactanalyse

De plaatsing van de nieuwe riolering tot een diepte van maximaal 2,93 meter onder het huidige maaiveld zal niet dieper gaan dan de onderzochte dempingspakketten van de Colme.

¹⁰ DEMEULEMEESTER 2021

¹¹ DEMEULEMEESTER 2021 p. 7

De nieuwe riolering zal wel dwars door de bakstenen waterput en citerne worden aangelegd. Vanwege het destructieve karakter van deze ingrepen op de structuren was het dan ook essentieel om deze structuren verder archeologisch te onderzoeken.

1.4 Werkwijze en strategie

1.4.1 Methode en technieken

Algemene bepalingen

Vooraf wordt de bestrating verwijderd. Vervolgens wordt er een groot profiel gezet ter hoogte van de waterput en de citerne. Het profiel moet haaks situeren op de vroegere loop van de Colme. Na het registreren van de profielen kunnen de waterput en de citerne gedocumenteerd worden door middel van een coupe. Voor de algemene vereisten waaraan de opgraving dient te voldoen, wordt verwezen naar het hoofdstuk 15 in de Code van Goede Praktijk. Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk hoofdstukken 14 en 15.

Specifieke methode

De buitenzijde van de waterput en de citerne kan gedocumenteerd worden in het profiel. Na registratie van het profiel kan worden gefocust op het maken van een dwarsdoorsnede/coupe van de waterput/citerne. Er moet geprobeerd worden om ook van de onderste vullingslagen een dwarsdoorsnede te verkrijgen. De onderste vullingspakketten worden bemonsterd en gezeefd om dateerbare vondsten te verzamelen. Als de onderzijde niet op een veilige manier kan bereikt worden, moet in samenspraak met de aannemer gekeken worden om omzichtig met een graafmachine de bodem te bereiken en op die manier bezinkpakketten en vondsten te verzamelen. Als dit zich voordoet, dienen de onderste lagen van de Colme geregistreerd te worden door middel van boringen.

1.4.2 Organisatie van de opgraving

Het onderzoek werd uitgevoerd op woensdag 18 mei 2022 onder leiding van erkende archeoloog Jeroen Vanden Borre. Hij werd hierbij bijgestaan door archeologen Charlotte Verhaeghe en Arne De Lust.

Er werden twee werkputten aangelegd zodat van beide bakstenen structuren de opbouw verder onderzocht kon worden.

De opgravingsvlakken werden aangelegd met behulp van een kraan op rupsbanden van 21 ton met een gladde graafbak. Van alle opgravingsvlakken werden overzichtsfoto's gemaakt. De werkputten en sporen werden ingetekend door middel van een GPS van het type Geomax Zenith 25 PRO en gedocumenteerd aan de hand van beschrijvingen. Indien een spoor zich tegen de putwand bevond, werd het werkputprofiel opgeschoond om de relatie tussen het spoor en de bodemhorizonten te registreren. Sporen-, foto- en vondstenlijsten werden digitaal geregistreerd in het veld. Gebruik makend van een GIS omgeving werden de verzamelde data verwerkt tot een gedetailleerd en overzichtelijk grondplan.

1.4.3 Afwijkingen uitvoer onderzoek

Afwijkingen t.a.v. de CGP

Het onderzoek werd volledig conform de Code van Goede Praktijk uitgevoerd.

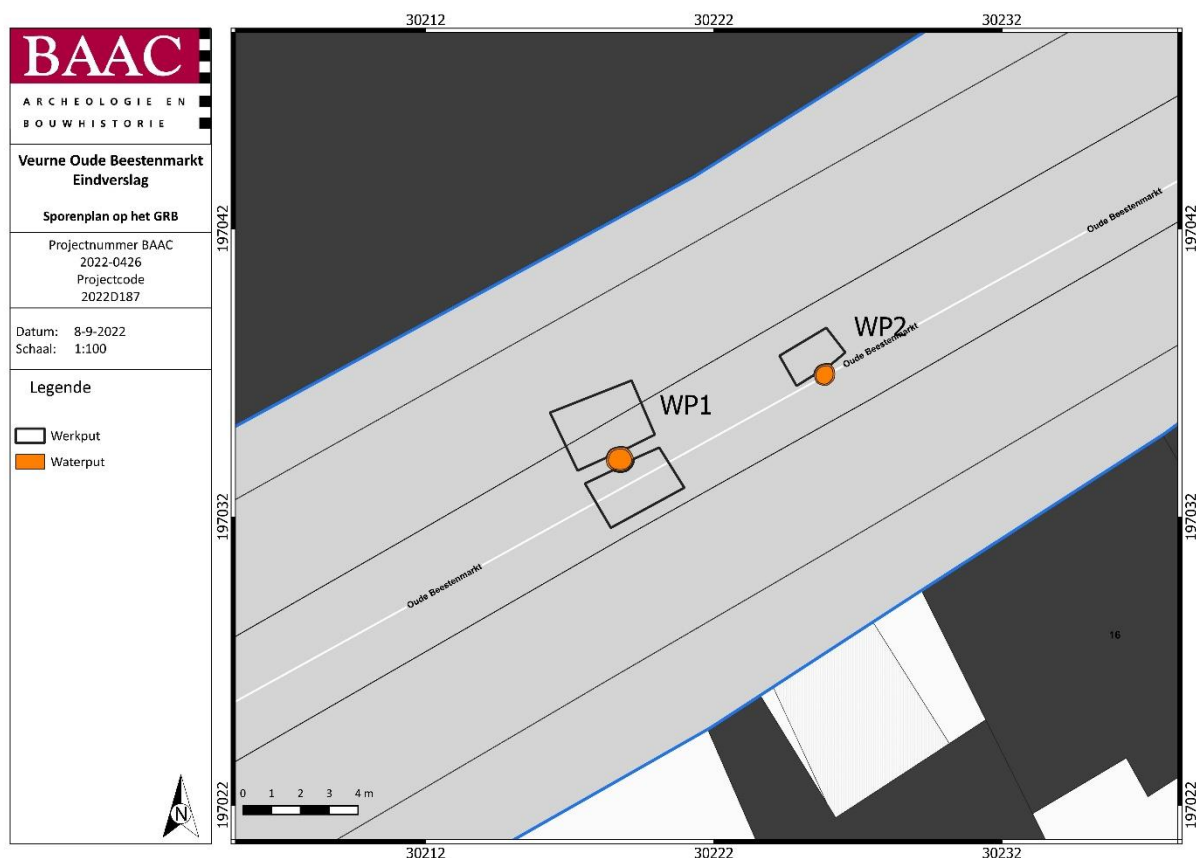
Afwijkingen t.a.v. de specifieke methodologie

Bij aankomst op het terrein bleken twee gemetste structuren aanwezig. Eén ervan was dus over het hoofd gezien bij het vooronderzoek. De erkend archeoloog heeft beslist beide te onderzoeken. Mogelijk was er ook een verband omdat beide vlakbij elkaar liggen.

De eerste werkput (WP1) werd verplaatst naar de noordzijde van de bakstenen cisterne omdat bij een eerste poging aan de zuidzijde van de cisterne de watervoerende riolering geraakt werd waardoor er rioolwater in de werkput sijpelde (zie Plan 4). Dit rioolwater was niet enkel gevaarlijk vanwege de onhygiënische aard ervan, maar het water zorgde ook dat de wanden van de werkput instabiel werden waardoor afdalen in de werkput te onveilig werd (zie Figuur 2).

De documentatie van de gracht waarin beide structuren werden gegraven, kon door deze beperkingen ook niet gebeuren. Zoals reeds waargenomen in het eerdere vooronderzoek kwamen enkel ophogingspakketten aan het licht, waardoor ook geen stalen zijn genomen voor verder natuurwetenschappelijk onderzoek en zullen ook bepaalde onderzoeksvragen onbeantwoord blijven.

Beide gemetste structuren waren niet opgevuld waardoor er ook geen staalname kon gebeuren op de eventuele inhoud. Er werd tevens ook beslist om de structuren niet te couperen omwille van de voorgenoemde moeilijke omstandigheden waarin het archeologisch onderzoek plaatsvond.

Plan 4: Opgravingsvlakken op het GRB¹² (digitaal; 1:1; 08.09.2022)

¹² AGIV 2022

Figuur 2: Insijpelend water uit de scheurende riolering in werkput 1

1.4.4 Sampling, selectie- en inzamelstrategie vondsten en stalen

Selectiestrategie vondsten

Er werden geen archeologische vondsten aangetroffen bij het aanleggen van de werkputten.

Samplingstrategie stalen

Er werden geen stalen genomen van de opvulling van de gracht.

1.4.5 Inbreng specialisten en externe wetenschappelijke begeleiding

Actoren en specialisten

nvt

Betrokken derden

nvt

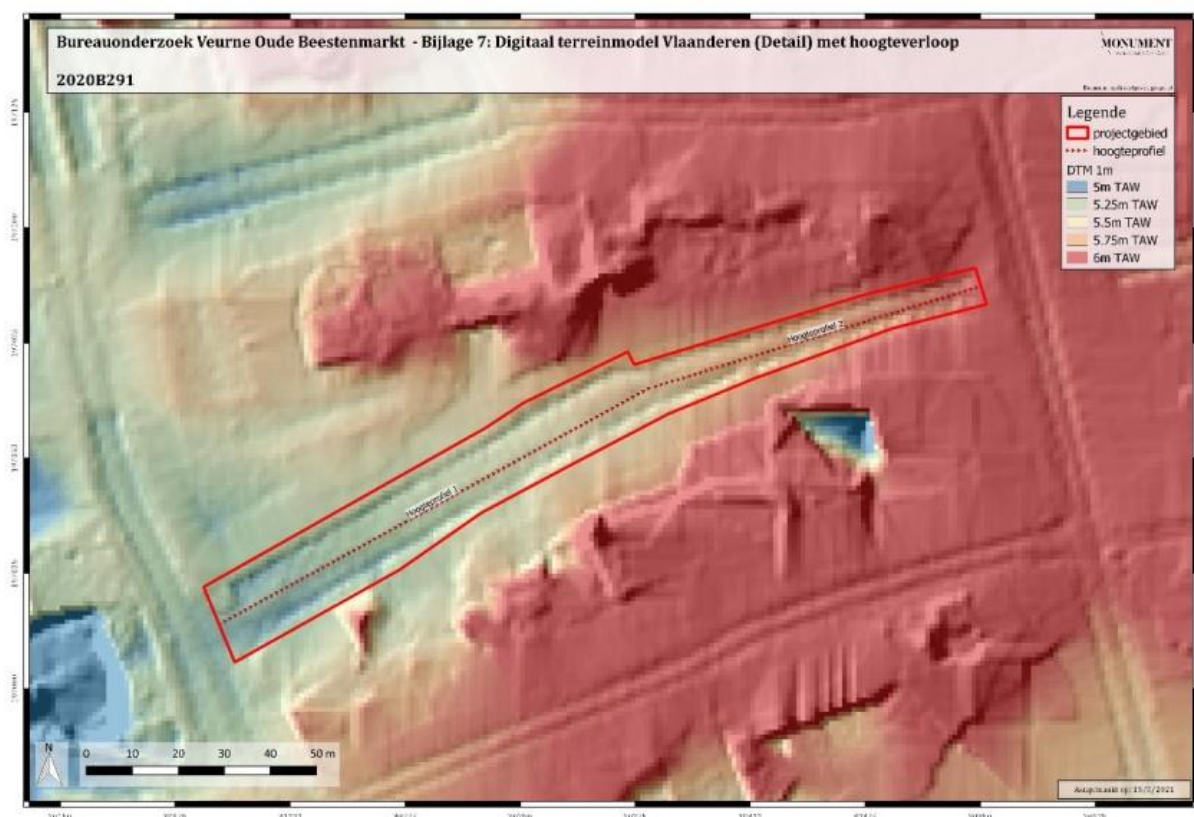
2 Bodem en paleolandschap

2.1 Paleolandschappelijk en bodemkundig kader

Voor een meer uitgebreide beschrijving wordt hier verwezen naar de archeologienota (ID18973)¹³ die behoort tot het archeologisch vooronderzoek bij dit project. Wat hier volgt, is een korte samenvatting uit deze archeologienota.

Landschappelijke situering

Veurne is gelegen in de kustvlakte, in de polders. De ondergrond bestaat hoofdzakelijk uit zandige geul- en oeverafzettingen, afgedekt met een dun verlandingskleilaagje. Het oorspronkelijk maaiveld bevindt zich net onder +4m TAW. De huidige topografie, waarbij het oppervlak rond +6m TAW schommelt (zie Figuur 3) weerspiegelt de ontwikkeling die de stad in de 16de eeuw gekend heeft.

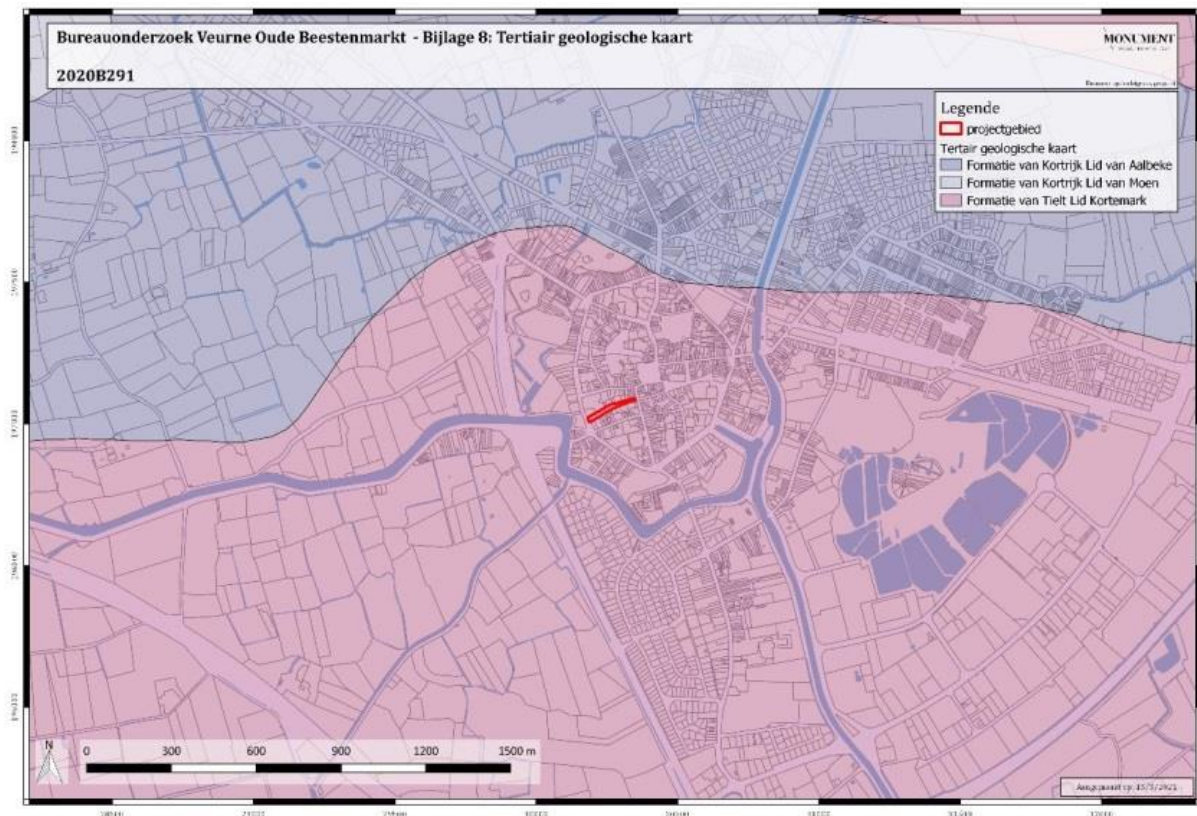
Figuur 3: Plangebied op het DHM¹⁴

¹³ DEMEULEMEESTER 2021

¹⁴ DEMEULEMEESTER 2021 p. 16

Geologische situering

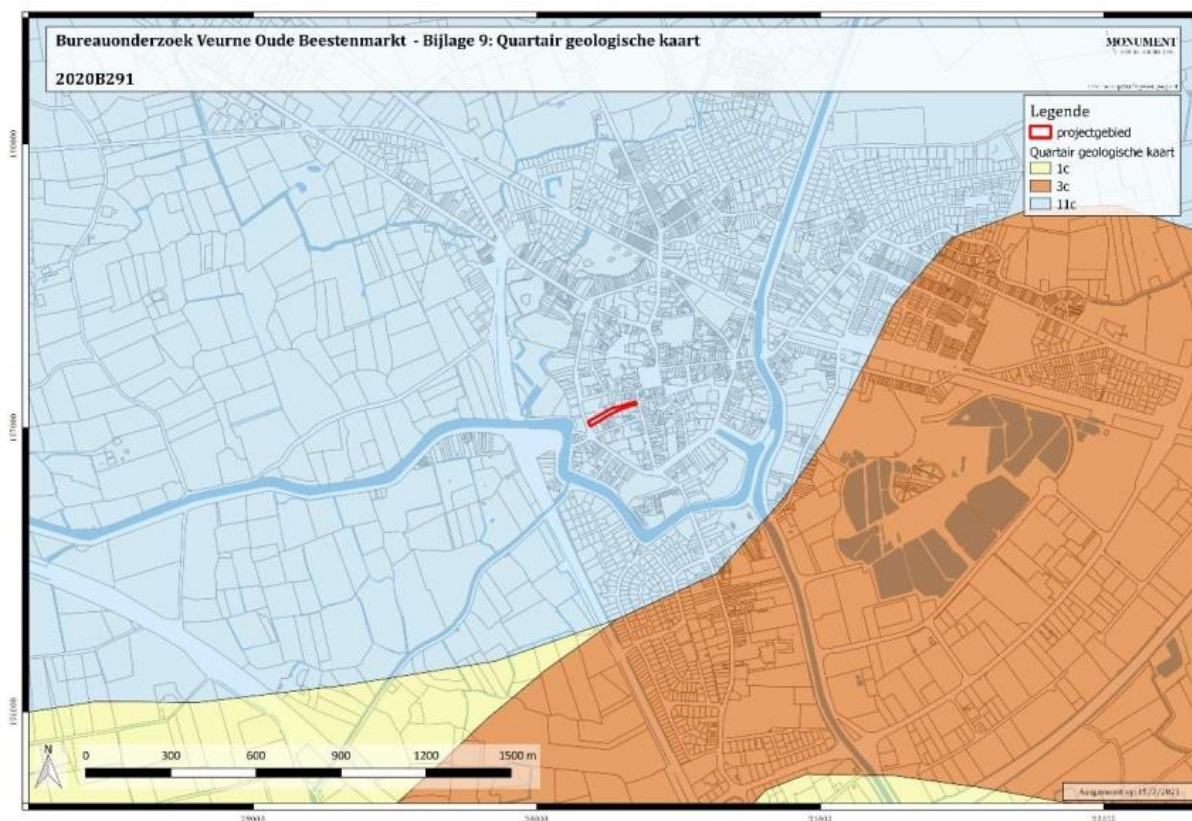
De tertiaire ondergrond ter hoogte van het projectgebied bestaat uit afzettingen van het Lid van Kortemark. Deze eenheid bestaat uit een marien, compact, kleilig, grijs, fijn silt, met zandige intercalaties. Het Lid van Kortemark is net als het Lid van Egem een onderdeel van de Formatie van Tielt (zie Figuur 4). Deze formatie bestaat uit marien zeer fijn zand en silt, afgezet in de zee die België bedekte tijdens het midden- tot laatleperiaan (Vroeg-Eoceen). De Formatie van Tielt bevindt zich bovenop de Formatie van Kortrijk, waar het lid van Aalbeke een onderdeel van is. Deze formatie bestaat uit een dik pakket mariene zandige klei uit het vroege leperiaan. De diepte van de top van het tertiair ter hoogte van het projectgebied bedraagt tussen ca. 10-15m.

Figuur 4: Plangebied op de tertiairgeologische kaart¹⁵

¹⁵ DEMEULEMEESTER 2021 p. 18

Het projectgebied staat op de quartair geologische kaart aangeduid als geologisch profieltype 11 (zie Figuur 5). Dit type bestaat uit getijdenafzettingen (mariene en estuariene) van het Holoceen (GH) Met daaronder eolische afzettingen (zand tot zandleem) van het Weichseliaan (laat pleistoceen; ELPw), en/of hellingsafzettingen van het Quartair (HQ). Deze karteereenheid is mogelijk afwezig. Daaronder bevinden zich getijdenafzettingen (mariene en estuariene) van het Eemiaan (laat pleistoceen; GLPe). De dikte van het quartaire afzettingen ter hoogte van het projectgebied bedraagt tussen ca. 15 en 20m.

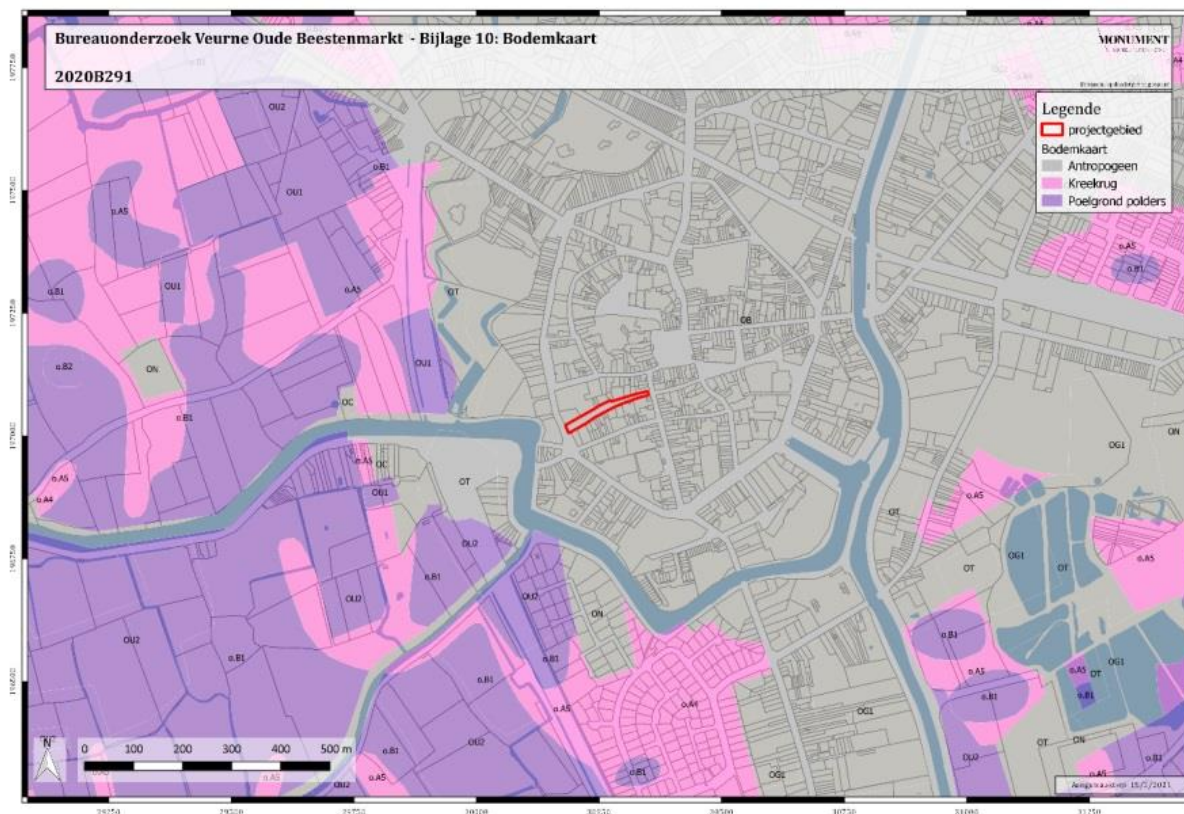

Figuur 5: Plangebied op de quartairgeologische kaart¹⁶

¹⁶ DEMEULEMEESTER 2021 p. 19

Bodemkundige situering

Het volledige projectgebied is op de bodemkaart aangeduid als bebouwde zone (OB). Binnen de historische stadskern is ook overwegend antropogeen aangeduid. Buiten de stadskern van Veurne worden zowel kreekkruggen (o.A4 en o.A5, poldergrond (OU2, OU1), als poelgronden (o.B1) gekarteerd (zie Figuur 6).

Figuur 6: Plangebied op de bodemkaart¹⁷

¹⁷ DEMEULEMEESTER 2021 p. 20

3 Sporen en structuren

3.1 Inleiding

Dit hoofdstuk omvat een assessment en analyse van de sporen en structuren. Het assessment wordt opgemaakt onder hoofdstukken 3.2 tot en met 3.5. Deze hoofdstukken omvatten een algemene beschrijving van de archeologische site, de stratigrafie en een overzicht en opsomming van de aangetroffen sporen en structuren. Uit deze hoofdstukken volgt een analyse die beschreven wordt door middel van hoofdstukken 3.6 en 3.7, waar een interpretatie gegeven wordt aan de aangetroffen sporen en structuren en de opbouw van de site wordt beschreven.

3.2 Manifestatie archeologische site aan huidig oppervlak

Er werden geen sporen, structuren of archeologische ensembles aangetroffen aan het oppervlak van het onderzoeksterrein.

3.3 Stratigrafie van de site

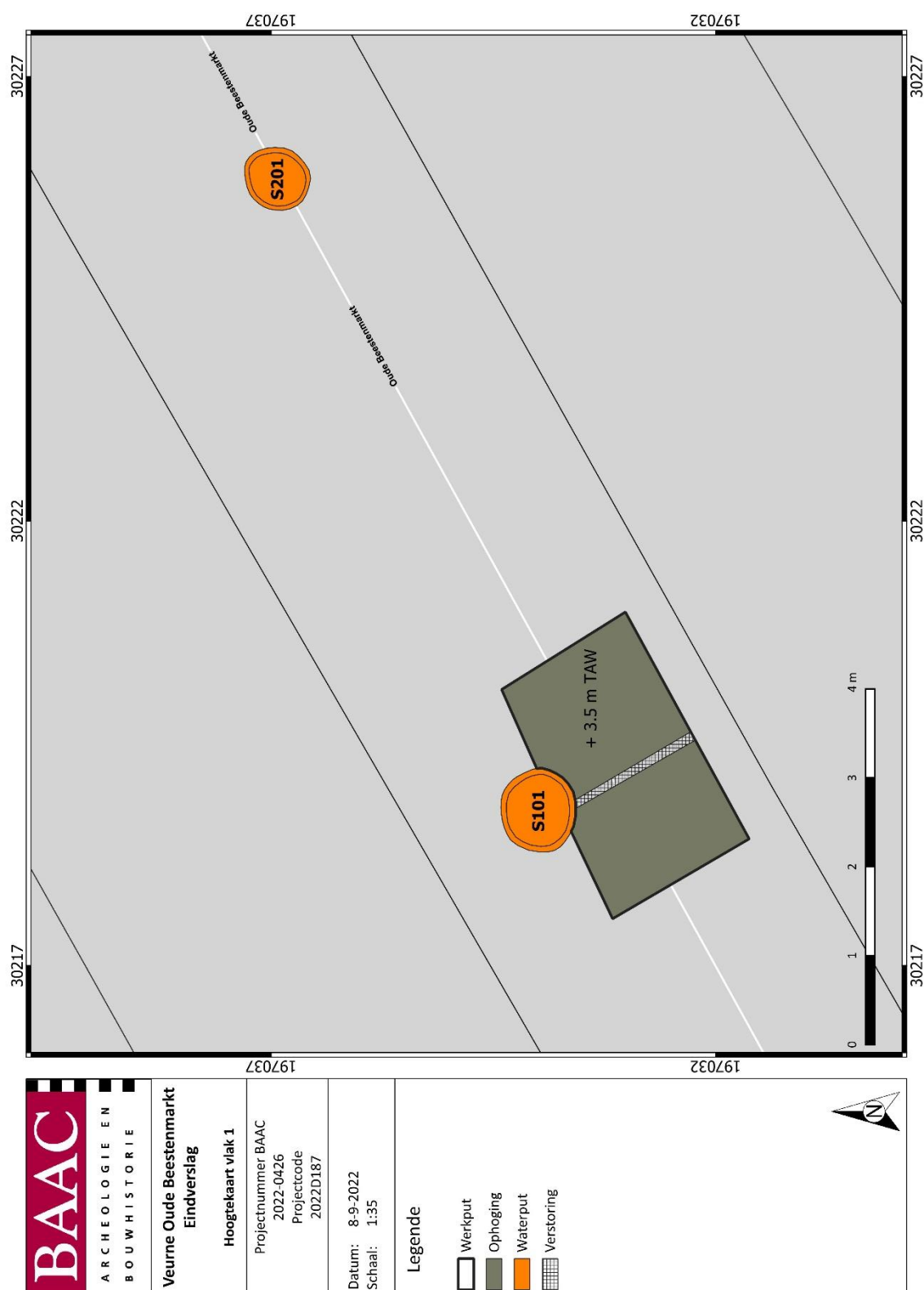
Het bodemarchief omvatte één duidelijk archeologisch relevant niveau. Het gaat om de bovenzijde van de gedichte Colme. Dit niveau vereenzelvigen we met de lijn die we gemiddeld 40 à 50 cm onder maaiveld zien in de profielen. Daaronder werd geen specifiek niveau meer waargenomen, veeleer één dichtingspakket dat uit verschillende lagen bestond.

De afzettinglagen behorende tot de Colme konden niet bereikt worden door middel van boringen. Bij archeologisch onderzoek bij de aanleg van de riolering in de Nieuwstraat, het verlengde van de Oude Beestenmarkt, kon de bodem van de Colme ook niet bereikt worden door middel van boringen wegens de aanwezigheid van puin. De bodem van de Colme werd gereconstrueerd door bij het inheien van funderingspalen de diepte te meten waarop de palen een moeilijker doordringbare laag bereikten. Op deze wijze werd de bodem van de Colme gereconstrueerd op een diepte, die fluctueert tussen + 0,22 en + 1,9 m TAW.¹⁸

De twee bakstenen structuren konden niet tot onderaan blootgelegd worden omwille van veiligheidsredenen en beperkte meerwaarde van deze extra inspanningen. De structuren konden op voldoende wijze onderzocht worden bij hun gedeeltelijke blootlegging. Deze beslissing heeft er wel toe geleid dat de onderkant van de opvullingslaag in de voormalige Colme niet bereikt werd. Ook tijdens het proefputtenonderzoek werd de onderkant van deze opvullingspakketten niet bereikt. Tijdens het proefputten onderzoek werden de putten tot op een diepte van ongeveer 3 m onder het huidige maaiveld aangelegd waarna er omwille van veiligheidsredenen beslist werd om boringen te zetten in de proefputten. Deze boringen hebben de moederbodem ook niet bereikt. De opvullingspakketten zijn aanzienlijk waardoor er op een smalle site zoals het projectgebied niet veilig tot op grote diepte gewerkt kan worden.

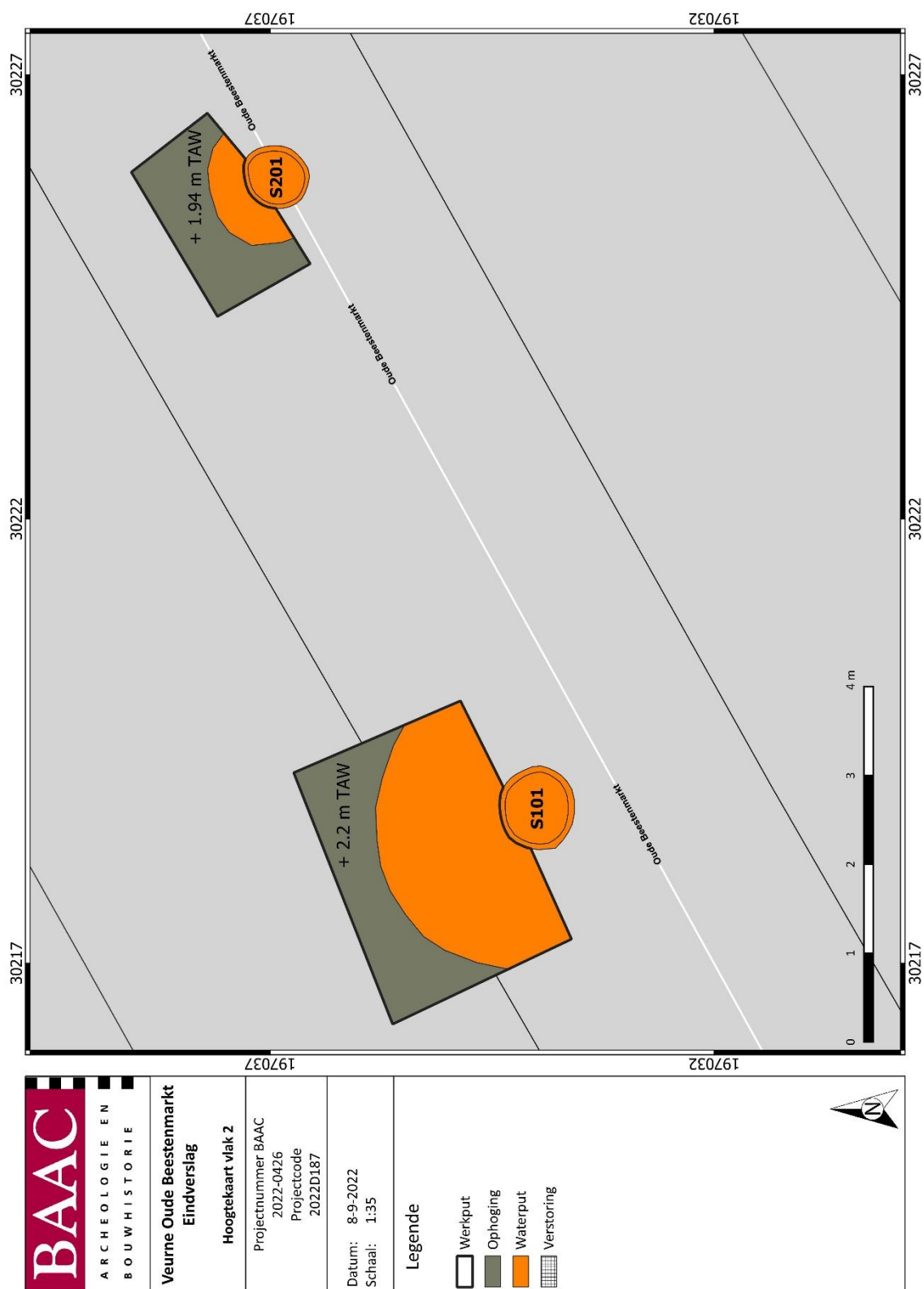
¹⁸ DE GRUYSE & EGGERMONT 2021 p. 34 en 66

3.4 Weergave onderzoek: kaarten

Plan 5: Sporenplan met de vlakhoogtes van vlak 1 op het GRB¹⁹ (digitaal; 1:1; 08.09.2022).

¹⁹ AGIV 2022

Plan 6: Sporenplan met de vlakhoogtes van vlak 2 op het GRB²⁰ (digitaal; 1:1; 08.09.2022)

²⁰ AGIV 2022

3.5 Beschrijving sporenbestand

Tabel 1: Spoortypes en aantallen

SPOORTYPE	AANTAL
BAKSTENEN STRUCTUUR	2

Het betreft hier twee bakstenen structuren die zich in de opvullingspakketten bevinden. De structuren zijn dus niet ouder dan 1685 aangezien zich hier voordien de Colme bevond die tussen 1685 en 1708 gedempt werd.

3.6 Interpretatie sporen en structuren

Bij de opgraving werden twee bakstenen structuren aangetroffen die zich in de opvulling van de Colme bevonden, het betrof hier enerzijds een cisterne (S101) en anderzijds een waterput (S201).

De vulling van de gracht kon moeilijk beschreven en geregistreerd worden door het constant insijpelend vocht dat de wanden van de werkputten zeer instabiel en onleesbaar maakte. De maximale diepte van deze vulling werd tijdens de opgraving niet bereikt, waardoor andere opvullingen van de gracht niet bestudeerd konden worden.

De cisterne was aanzienlijk in omvang en bereikte op 3 meter diepte een straal van ruim 1.5 m. Dit was vermoedelijk nog niet haar maximale straal. De structuur werd opgetrokken uit gele bakstenen en vervolgens aan de buitenzijde besmeerd met een grijze kalkmortel. Deze cisterne kan mogelijk in verband gebracht worden met de industriële activiteiten van de voormalige brouwerij Houvenaghel die zich net naast de Oude Beestenmarkt bevond (zie Figuur 7).

Bij het opgraven van de wand van de cisterne werd ook een afvoerpijp aangetroffen die waarschijnlijk dienst doet als afwatering van één van de nabijgelegen huizen.

Figuur 7: Werkput 1, vlak 2; De cisterne (S101) tot op een diepte van ongeveer 3 meter

De waterput was minder groot in omvang, maar werd net als de cisterne uit baksteen opgetrokken. In tegenstelling tot de cisterne is er bij de waterput wel sprake van gebruik van zowel gele als rode bakstenen (zie Figuur 8). Ook bij de bouw van de waterput werd gebruik gemaakt van grijze kalkmortel die ook aan de buitenkant van de structuur gesmeerd werd om het geheel waterdicht te maken. Een verband tussen de cisterne en de waterput is mogelijk vanwege hun ligging en gelijkaardige materiaalgebruik, dit kon echter niet bevestigd worden aan de hand van archeologische sporen.

Figuur 8: Werkput 2, vlak 2; De waterput (S201) tot op een diepte van ongeveer 3 meter

3.7 Opbouw archeologische site

Beide structuren zijn opgebouwd uit gelijkaardige bouwmaterialen. Het is dus mogelijk dat ze vrij gelijktijdig gebouwd werden, maar dit is niet te bevestigen aan de hand van archeologische vondsten. De structuren liggen ook enige afstand van elkaar verwijderd waardoor er geen zekerheid bekomen kon worden over een mogelijk onderling verband.

4 Vondsten

Dit hoofdstuk omvat normaal een assessment en analyse van de aangetroffen vondsten.

Dit is echter niet van toepassing voor deze opgraving aangezien er geen vondsten werden aangetroffen tijdens de opgraving.

5 Stalen

Er werden geen stalen genomen tijdens de opgraving omdat de gestelde onderzoeksvragen zich vooral richtten op de onderste afzettinglagen van de Colme. Deze afzettinglagen werden echter nooit bereikt waardoor dit hoofdstuk niet van toepassing is.

6 Synthese onderzoeksresultaten

6.1 Datering en interpretatie van de archeologische site

6.1.1 Algemeen

De archeologische sporen binnen het plangebied bleven beperkt tot de twee bakstenen structuren. Het betreft hier zoals reeds vermeld werd twee structuren die zich in de opvulling van de Colme bevinden en dus niet ouder kunnen zijn dan 1685. De twee structuren zijn opgetrokken uit gelijkaardige materialen waardoor een gelijkaardige datering vermoed kan worden, maar dit kon niet met zekerheid bevestigd worden. Een onderling verband is mogelijk, maar ook dit kon niet met zekerheid bevestigd worden.

6.1.2 Occupatiefase 1

De site werd na de opvulling van de Colme, zoals de naam 'Oude Beestenmarkt' doet vermoeden, vooral gebruikt als marktplaats. Deze demping van de Colme vond plaats tussen 1685 en 1708. De tijdens het vooronderzoek aangetroffen vondsten zijn allemaal rond deze periode te dateren. Tijdens de opgraving werden geen vondsten aangetroffen. Er zijn dus geen aanwijzingen die erop zouden kunnen duiden dat er na deze demping van de Colme nog grote bodemingrepen gebeurden op deze locatie.

6.2 De onderzoeksresultaten in een ruimer archeologisch, historisch en cultureel kader

De onderzoeksresultaten van de opgraving hebben meer duiding gegeven over de opbouw van de bakstenen structuren onder de Oude Beestenmarkt in Veurne. Het betreft hier twee bakstenen structuren die uit gelijkaardige materialen opgetrokken werden en die mogelijk te maken hebben met de publieke watervoorziening. Een andere mogelijkheid is dat de structuren vroeger gebruikt werden door de voormalige brouwerij die zich net naast de Oude Beestenmarkt bevond.

De structuren bevinden zich in de opvullingspakketten van de Colme waardoor ze niet ouder kunnen zijn dan 1685. Deze datering werd ook bevestigd tijdens het vooronderzoek met vondsten uit deze opvullingspakketten die steeds uit de 17^e eeuw stamden. Tijdens de opgraving werden echter geen archeologische vondsten aangetroffen.

De opvulling van de Colme zorgde ervoor dat de locatie in gebruik genomen kon worden als marktplaats. Het lijkt erop dat deze functie niet veranderd is na de opvulling van de Colme.

6.3 Confrontatie met resultaten vooronderzoek

De resultaten van het vooronderzoek werden tijdens de opgraving bevestigd. Ook tijdens de opgraving werd de onderzijde van de opvullingspakketten niet bereikt. Van het bestaan van de waterput wisten de archeologen nog niet tijdens het vooronderzoek, maar deze waterput werd meteen onderzocht tijdens de opgraving op de site.

6.4 Aanwezigheid archeologisch erfgoed na de opgraving

6.4.1 Niet opgegraven archeologisch erfgoed

Binnen het plangebied zijn ongetwijfeld nog sporen te vinden die wel zullen helpen met de begrenzing van de Colme, maar deze zullen niet worden verstoord door de geplande werken. Deze werken gaan niet dieper dan 2,90 meter onder maaiveld, terwijl tot minstens 3,20 m onder maaiveld de bodem van de Colme niet bereikt werd.

6.4.2 Zones zonder archeologisch erfgoed

Omdat de onderkant van de opvullingspakketten nog niet bereikt werd kon de begrenzing van de voormalige ligging van de Colme nog niet bepaald worden. De geplande werken zullen ook niet dieper gaan dan deze opvullingspakketten, waardoor de eventueel dieper bewaarde archeologische sporen niet verstoord zullen worden. Het hele terrein bezit dus nog steeds potentieel voor kennisvermeerdering.

6.5 Onderzoeksvragen: antwoorden

Sporen en structuren

Wat is de datering van het spoor?

De ouderdom van de structuren konden niet nauwer bepaald worden. Het enige dat met zekerheid over hun ouderdom gezegd kan worden is dat ze jonger zijn dan de opvulling van de Colme.

Is er in het gemeente-archief een verband te vinden met de inkleding van de publieke ruimte?

De centrale ligging van de cisterne kan mogelijk te maken hebben met een functie van watervoorziening van een publieke fontein, maar dit kon niet met zekerheid bevestigd worden dooradat het gemeentearchief niet geraadpleegd werd.

Is meer informatie verkregen over plaatsing, gebruik en werking?

In de cisterne was een opening gemaakt waar een afvoerpijp door stak. Vermoedelijk gaat het hier om een regenafvoer van één van de nabijgelegen huizen. Mogelijk houden de waterput en de cisterne verband met de industriële activiteiten van de voormalige brouwerij die zich net naast de Oude Beestenmarkt bevond.

Indien het om een waterput gaat, wat is de belangrijkste watervoerende laag?

De structuren werden tot op aanzienlijke diepte onderzocht, maar de watervoerende lagen werden hierbij omwille van veiligheidsoverwegingen niet bereikt.

Kan aan de hand van het profiel of aanvullend booronderzoek meer inzicht verkregen worden in de opvullingsgeschiedenis/evolutie van de bedding van de Colme?

De bedding van de Colme werd niet bereikt, er kwam dus geen extra informatie over deze bedding aan het oppervlak.

Levert het organisch en anorganisch vondstmateriaal nieuwe inzichten m.b.t. tot de vroege fase van de Colme of middeleeuws Veurne?

Er werden geen stalen genomen omdat de onderzoeksvragen vooral gericht waren op de onderste afzettinglagen van de Colme. Deze afzettinglagen werden nooit bereikt en konden dus ook niet bemonsterd worden. De putten werden geregistreerd aan de hand van foto's en GPS-metingen, maar het zorgvuldig plaatsen van pollenbakken of het nemen van monsters kon niet op een veilige manier gebeuren. De wanden van de werkputten waren te onstabiel om aan een grondig onderzoek te onderwerpen.

7 Samenvatting

BAAC Vlaanderen voerde op de Oude Beestenmarkt in Veurne een archeologische opgraving uit, dit naar aanleiding van de geplande aanleg van nieuwe rioleringen. De opgraving volgde op een bureaustudie en een proefputtenonderzoek die beide het historisch potentieel van deze locatie reeds onderstreepten.

Er werd voor de opgraving gekozen om de vastgestelde aanwezige bakstenen structuren verder te onderzoeken. Het betreft een waterput en een cisterne die opgetrokken werden uit gelijkaardige materialen en mogelijk in verband te brengen zijn met de publieke watervoorziening van Veurne. Een andere mogelijkheid is dat de structuren verband houden met de brouwerij die zich vroeger net naast de Oude Beestenmarkt bevond.

Deze bakstenen structuren konden niet precies gedateerd worden, maar ze zijn niet ouder dan 1685. Voordien bevond de Colme zich op deze locatie. Deze rivier werd tussen 1685 en 1708 gedempt waardoor dikke opvullingspakketten voorkomen op de site. De bakstenen structuren bevinden zich in deze opvullingspakketten en kunnen dus niet ouder zijn.

8 Lijsten

8.1 Figurenlijst

Figuur 1: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting op orthofoto	8
Figuur 2: Insijpelend water uit de scheurende riolering in werkput 1	11
Figuur 3: Plangebied op het DHM	12
Figuur 4: Plangebied op de tertiairgeologische kaart	13
Figuur 5: Plangebied op de quartairgeologische kaart	14
Figuur 6: Plangebied op de bodemkaart	15
Figuur 7: Werkput 1, vlak 2; De cisterne (S101) tot op een diepte van ongeveer 3 meter	20
Figuur 8: Werkput 2, vlak 2; De waterput (S201) tot op een diepte van ongeveer 3 meter	21

8.2 Plannenlijst

Plan 1: Plangebied met advieszone voor opgraving op topografische kaart	2
Plan 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB) (digitaal; 1:550; 19.05.2022)	3
Plan 3: Plangebied op kadasterkaart (GRB) met projectie van de aangetroffen sporen (digitaal; 1:1; 08.09.2022)	4
Plan 4: Opgravingsvlakken op het GRB (digitaal; 1:1; 08.09.2022)	10
Plan 5: Sporenplan met de vlakhoogtes van vlak 1 op het GRB (digitaal; 1:1; 08.09.2022).	17
Plan 6: Sporenplan met de vlakhoogtes van vlak 2 op het GRB (digitaal; 1:1; 08.09.2022)	18

8.3 Tabellenlijst

Tabel 1: Spoortypes en aantallen	19
--	----

9 Bibliografie

AGIV, 2022. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Grootchalig Referentiebestand (GRB). Available at: <https://www.geopunt.be/>.

VANDEN BORRE, J., BAKX, R., NOTE, K. & VERHAEGE, C., 2022. *Nota Veurne, Oude Beestenmarkt BAAC vlaanderen Rapport 2121*, Gent. Available at: <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/22161>.

DEMEULEMEESTER, L., 2021. *Archeologienota Veurne Oude Beestenmarkt (prov. West-Vlaanderen)*, Ingelmunster.